

A 1814/kultur**Behandlas i** Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Utskottet för kunskap och kultur i Nordens betänkande över

**Medlemsförslag
om styrkelse av de nordiske mediers kompetanse på undersøkende
journalistikk****Förslag**

Utskottet för kunskap och kultur i Norden föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Senter for Undersøkende journalistikk ved Universitetet i Bergen etableres som et Nordisk senter for undersøkende journalistikk, som i samarbeid med institusjoner i andre nordiske land som Nordisk Journalistcenter i Århus (NJC) og journalistprogrammet ved Gøteborgs universitet kan tilby Regionale workshops i reportasjeledelse av undersøkende journalistiske prosjekter, hospitering og Masterprogram i undersøkende journalistikk

Bakgrund

Media er avgjørende for velfungerende demokratier. Media former vår oppfatning av virkeligheten, de gir rom for ytring og debatt, de setter den politiske dagsorden og overvåker de som har makt i samfunnet og de som styrer.

En av de fremste styrkene i Norden, i en tid der demokratiet og ytringsfriheten i enkelte land er under press, er at vi har høy grad av tillit, sterke og etablerte demokratiske institusjoner, høy grad av pressefrihet og en tradisjon for at staten tar ansvar for å legge til rette for den offentlige samtalen.

I kampen mot digitale ekkokammer, store globale aktører som i stadig større grad legger premissene for den offentlige debatten og en fragmentert offentlighet, er det viktig å opprettholde et mangfold av medier og styrke den undersøkende og graven- de journalistikken. Den ressurskrevende samfunnsviktige journalistikken er avgjørende for informasjon om kritikkverdige forhold i samfunnet. Tidens største dokumentlekkasje, Panama Papers i 2016 var et resultat på internasjonalt samarbeid mellom et hundretalls medieorganisasjoner. Det er store forskjeller mellom nyhetsmedia når det gjelder muligheten til å prioritere ressurskrevende journalistikk.

Det mest etterspurte, og den minst utviklede kompetansen i nordiske redaksjoner er reportasjeledelse av undersøkende prosjekter. Det er mange dyktige journalister,

men deres nyhets- og reportasjeledere har i stor grad kompetansen knyttet til den daglige publiseringen av nyheter. Graveprosjekt krever et visst sett av virkemidler og kompetanse, som skiller seg fra den daglige nyhetsjobbingen. Det er hovedsakelig kun de store mediahus som i dag har kompetanse og ressurser til å drive gravejournalistikk

Før att möta dessa utmaningar har tre medieinstitutioner inlett ett samarbeide för att stärka nordisk undersökande journalistik och det föreslås att de etablerar ett Nordiskt center för undersökande journalistik med finansiering, i en oppbyggnadsfas på fyra år, från Nordiska ministerrådet. Syftet är att stärka främst lokala och regionala redaktioners möjligheter att genomföra undersökande journalistiska oppdrag.

De tre medieinstitutionerna är *Senter for undersøkende journalistikk*, vid Universitetet i Bergen, *Institutionen för journalistik, medier och kommunikation* (JMG) vid Göteborgs universitet och *Nordisk Journalistcenter* (NJC) i Aarhus. Samtliga aktörer arbetar redan nu, var för sig, med utbildning, forskning och nätverksbyggande inom undersökande journalistik.

De tre aktörerna har insett att en avgörande faktor för fortsatt utveckling av verksamheterna är att samarbeta nordiskt om att dela och bygga upp kunskap på området undersökande journalistik. Centret skulle även kunna främja kunskapsöverföring mellan stora och små medieaktörer liksom bidra till att stärka innovations- och metodutvecklingen inom branschen som helhet.

Följande är ett utkast till centrets oppdrag:

- Uppsökande fortbildning
Fortbildning av journalister ligger redan i institutionerna i Bergen och Aarhus oppdrag men även JMG har planer på detta. Ett center skulle säkra koordinering, metodutveckling och erfarenhetsutbyte om kurserna.
- Stipendier och reportageledning
Resurser, kompetens, och erfarenhet med att genomföra undersökande journalistiska oppdrag finns i mindre grad på lokala och regionala redaktioner. Genom att erbjuda experthjälp till konkreta projekt, både ekonomiskt genom små stipendier och träning av redaktionsledare. Journalister från alla de nordiska länderna och Färöarna, Grönland och Åland är målgrupper.
- Stärka utbildningen för blivande journalister
Samtliga av de tre institutionerna utbildar också framtidens journalister. Ett Nordiskt center för undersökande journalistik kommer att skapa förutsättningar för en mer formaliserad kontakt mellan experter inom undersökande journalistik och journaliststudenter och ge studenterna både spetskunskap och professionella nätverk.
- Kortare forskningsprojekt
Undersökande journalistik är ett relativt obeforskat område och det finns ett stort behov av ökad kunskap om granskande journalistik vad gäller villkor, aktörer, metoder etc. inte minst utifrån nordiska förhållanden.

- Ett symposium vartannat med målet att skapa en mötesplats för olika aktörer på fältet

Centret arrangerar vartannat år ett symposium för forskare, journalister, redaktionsledare, studenter m.fl. Syftet är att på nordisk nivå utbyta erfarenheter, få ökad kunskap och bygga nätverk.

Bedömningen är att ett Nordiskt center för undersökande journalistik skulle kräva 2 heltidstjänster fördelade på de tre institutionerna, samt resurser till att arrangera två symposier, medel till stipendier, 3-4 mindre forskningsprojekt och medel till inbjudna gästlärare på kurser och utbildningar.

Fakta om de tre institutionerna

Senter for undersøkende journalistikk, SUJO, vid Universitetet i Bergen är det enda i sitt slag i Norden, och bidrar med stipendier och projektledning av undersökande journalistiske projekt, företrädesvis till mindre och lokala redaktioner. SUJO utbildar också masterstudenter i undersökande journalistik. Centrumet arrangerar skraddarsyddas fortbildningar för journalister och redaktörer i grävmetodik, och erbjuder också stipendier och uppehälle till journalister. SUJO etablerades i slutet av 2017, och arbetar tätt tillsammans med norska medier. Sedan uppstart har centrumet coachat 14 undersökande projekt i norska medier, och hållit 20 workshops ute på lokala redaktioner.

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet är en av Sveriges ledande miljöer för journalistutbildning och medieforskning. Utbildningen har sedan mer än 15 år en tydlig profil mot undersökande journalistik. 2016 startade en internationell masterutbildning i undersökande journalistik. JMG:s forskning är främst inriktad på journalistik, politisk kommunikation och kriskommunikation i nära samarbete med det nordiska samarbetsorganet Nordicom som är baserat vid Göteborgs universitet.

Nordisk Journalistcenter (NJC) i Aarhus, etablerades 1957 och är knutet till Danmarks Medie- og Journalistuddannelse. NJC arbetar med fortbildning av journalister och genomför kurser och nätverksaktiviteter för journalister från hela Norden. Aktiviteterna baseras på gemensamma nordiska värderingar och en stark public service-tradition med ett fokus på undersökande, kritisk och trovärdig journalistik.

De tre institutionerna har ett uppbyggt nätverk med bl.a. Media City Bergen, Medier & Demokrati, SE, FOJO vid Linnéuniversitetet, SE, Stiftelsen för en Kritisk og Undersøkende Presse, NO; Foreningen for Undersøgende Journalistsik, DK; Center for Undersøgende Journalistik, DK; Et spadestik dybere, DK; Kreds 7, Grønland; Det Færøske Journalistforbund; Det Islandske Journalistforbund.

Utskottets synpunkter

Utskottet för kunskap och kultur i Norden ställer sig bakom den Socialdemokratiska gruppens förslag om *styrkelse av de nordiske mediers kompetanse på undersøkende journalistikk*. Den undersökande journalistiken är ett växande område globalt vad gäl-

ler nätverk och metoder. Det är viktigt att de nordiska länderna är en aktiv del av detta då vi har mycket att både bidra med och lära. Norden kan också spela en roll internationellt genom att fortsätta vara ett gott exempel på pressfrihet och en välutvecklad stark journalistik. För de nordiska länderna anser utskottet att ett samarbete på det här området tjänar till att stärka den undersökande journalistiken på de lokala redaktionerna, och därmed stärka lokala demokratier. Det kommer också kunna bidra till att höja kunskaper om undersökande journalistik och dess metoder, samt knyta olika personer, redaktioner och institutioner på fältet samman.

Förslaget är i linje med det isländska presidentskapsprogrammets målsättning om att bekämpa informationskaos och falska nyheter. Förslaget bidrar även till att uppfylla mål 16.10 av de Globala målen för hållbar utveckling: Säkerställa allmän tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal.

Köpenhamn den 28 januari 2020

Anna Kolbrún Árnadóttir (Mifl)

Camilla Gunell (ÅSD)

Daniel Riazat (V)

Heidi Viljanen (sd)

Jouni Ovaska (cent)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Lars Mejern Larsson (S)

Mikko Kinnunen (cent)

Simon Holmström (HI)

Veronika Honkasalo (vänst)

Reservation

Den konservativa gruppen, Nordisk Frihet och Fremskrittspartiet reserverade sig mot beslutet då man ansåg att det fanns oklarheter om finansieringen, arbetsfördelningen och vari den nordiska nyttan låg med förslaget.

Den konservativa gruppen, Nordisk Frihet och Fremskrittspartiet föreslår att

Nordiska rådet inte går vidare med medlemsförslag (A 1814/kultur)

Köpenhamn den 28 januari 2020

Angelika Bengtsson (SD)

Lars Püß (M)

Norunn Tveiten Benestad (H)

Tor André Johnsen (FrP)

Vilhelm Junnila (saf)